

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2024-424

14.5.2024

Protector Forsikring ASA

Næringsliv

Skade på rør/vannanlegg i kommunal svømmehall – plutselig skade – ytre årsak?

Det ble i desember 2022 oppdaget grønnskjær i dusjene i et kommunalt svømmeanlegg. Deretter ble det påvist høy pH-verdi i vannet, og i mars 2023 oppdaget driftsteknikerne brudd i rørene. Etter ytterligere undersøkelser ble det påvist feil ved varmeveksleren i en varmepumpeinstallasjon fra 2020-2021, som medførte en lekkasje av CO₂ inn i rørsystemet. CO₂ i rørsystemet førte til skade i form av korrosjon/irr/innvendig tæring/trykk. Foretaket avslo sikredes erstatningskrav, og begrunnet det med at skaden verken var "ytre" eller "plutselig" i henhold til vilkår for dekning. Sikrede var uenig i foretakets standpunkt og viste blant annet til at varmepumpen var ekstern i forhold til vannanlegget, og derfor en "ytre årsak", og videre at CO₂-en fra varmepumpen, var et fremmedelement i forhold til vannanlegget. Nemnda kom til at verken skadene på varmeveksleren eller rørene var dekningsmessige, da de ikke skyldtes en ytre årsak.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 1 403 097

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning for skade på rør/vannanlegg i kommunal svømmehall.

Sikrede, som er en kommune, har tingskadeforsikring AVTALEVILKÅR P 813 KOMMUNE, som omfatter:

6.1.1 Plutselig og uforutsett fysisk skade med ytre årsak, som rammer eller medfører tap av forsikrede ting.

Kommunen/sikrede avdekket høy pH-verdi i vannet i dusjanlegget i den kommunale svømmehallen etter at det i desember 2022 ble registrert antydninger til grønnskjær i vannet. Driftsteknikere oppdaget deretter under ukentlig inspeksjon i mars, tre til fire brudd i rørene.

Takstmann rekvirert av foretaket besiktiget skaden 28.4.23. Skaderapport datert 29.4.23 anga feil ved varmeveksler i en varmepumpeinstallasjon fra 2020–2021:

Årsak

A. Produktfeil

Hva forårsaket skaden, og hvorfor?

Det er en produktfeil i varmeveksler i CO₂ varmepumpe, levert av [...] har forårsaket skaden.

(..)

Skadeomfang

Bytte alt av røranlegg fra varmepumpe i 3.etasje/tak og ut til garderober i 1 og 2.etasje. 40 mm transportrør og 12 mm rør til vasker og dusjhoder (ca 500 meter med rør totalt). 4 stk 400 liter varmtvannstanker er ødelagte. 25 blandedatteier og dusjhoder i garderober er ødelagte.

(..)

Oppsummering

Skaden ble oppdaget ca 10 mars 2022. Leverandøren av varmeveksler ([...]) ble så kontaktet. Det ble først oppdaget grønnskjær i dusjanelgget i desember 2022, men det ble ikke meldt inn umiddelbart da. Anlegget, (varmeanlegg/forbruksvann ble levert fra leverandør [...] i 2020/21. Tappeanlegget er nytt fra teknisk rom på tak til teknisk rom i svømmehall.

Varmeveksler med kretser ligger i 3. etasje/tak (trykksatt CO₂). Kretsen skal være tett, men det har vært en lekkasje inni varmeveksler. Som et resultat av dette har det blitt dyttet CO₂ i forbruksvannet. Det har kommet CO₂ i hele anlegget.

Dermed har det oppstått kobberoksidering (erosjon). Dette blir grønt når det kommer i kontakt med luft.

(..)

Foretaket avslo 2.6.23 krav om erstatning med henvisning til unntak inntatt i forsikringsvilkår P813 pkt. 6.2.25 om "Skade og tap som tredjeperson er ansvarlige for å dekke etter alminnelig erstatningsrett, kontrakt, avtale, garanti eller annet rettsgrunnlag".

Sikrede påklaget 22.6.23 avgjørelsen.

Foretaket opprettholdt 8.9.23 avgjørelsen og viste blant annet til at vilkårene pkt. 6.1.1 om "Plutselig og uforutsett fysisk skade med ytre årsak, som rammer eller medfører tap av forsikrede ting" ikke var oppfylt.

Sikrede fastholdt 3.10.23 at skaden var omfattet av forsikringsdekningen.

Saken ble deretter brakt inn for Finansklagenemnda 30.11.23.

Sikrede krever dekning for kr 1 403 097 for skadene på vannanlegget, og anfører at skadene er omfattet av forsikringen som ett skadetilfelle med én egenandel. Skaden er omfattet av pkt. 6.1.1: "Plutselig og uforutsett fysisk skade med ytre årsak, som rammer eller medfører tap av forsikrede ting".

Sikrede anfører at begrepet skade refererer til bruddet på overhetingsveksleren i varmpumpen. Bruddet skjedde plutselig og uforutsett og førte til at CO₂ strømmet ut i vannanlegget og forårsaket korrosjon. Overhetingsveksleren er en ytre komponent i forhold til varmpumpens CO₂/kjølekrets, og er derfor en "ytte årsak". Produksjonsfeilen er også en "ytte årsak", ettersom rotårsaken til skaden lå i et ytre forhold ved montering. Kravet om plutselig gjelder den innledende fysiske skaden, og ikke skadefølgen.

Alternativt må "skade" referere til skade på vannanlegget. Funksjonsfeilen i varmpumpen og utlekkingen av CO₂ er dermed en del av årsaksbildet. Varmepumpen er ekstern i forhold til vannanlegget, og er derfor en "ytte årsak". CO₂-en fra varmpumpen forårsaket skaden, og den er et fremmedelement i forhold til vannanlegget.

Sikrede anfører videre at formuleringen "plutselig og uforutsett" må tolkes med utgangspunkt i at man forsikrer seg mot forhold man ikke har praktisk mulighet til å forebygge eller avverge følgene av innen rimelig tid, jf. også forsikringsavtaleloven §§ 4-8 og 4-9, som begrenser forsikringsselskapenes ansvar for skaden basert på sikredes handlemåte. Driftsteknikerne observerte ikke under sine ukentlige befaringer noen uregelmessigheter ved vannanlegget før mars 2023, hvor korrosjonen manifesterte seg i form av brudd i rørene.

Begrepet plutselig refererer til skadevirkningen, ikke skadeårsaken jf. FinKN 2011-434. I nærværende sak var skadevirkningen brudd i rørene. Sikrede har også vist til LA-2014-164499. Skulle man alternativt anse skaden som korroderingen i seg selv, så må tidsrommet dette skjedde over, uansett legges til grunn som "plutselig". CO₂-en virket i vannanlegget i to–tre måneder, og anlegget var i det store og hele nytt. Skaden oppsto "plutselig" i forhold til anleggets levetid.

Sikrede bestrider at skaden er unntatt dekning som følge av en gradvis forringelse jf. pkt. 6.2.1. Skaden er heller ikke unntatt etter pkt. 6.2.3, ettersom sikrede ikke kan legges til last, og det ikke er mulig å lempe ansvar over på entreprenøren.

Det er under enhver omstendighet ikke grunnlag for å trekke mer enn én egenandel, da skaden gjelder ett og samme forhold.

Forsikringsforetaket avviser ansvar og anfører at skaden ikke er en "Plutselig og uforutsett fysisk skade med ytre årsak", jf vilkårene (P813 Kommune) pkt. 6.1.1. Skadeårsaken, svikt i varmeveksleren på grunn av produksjonsfeil, er ikke en "ytre årsak", jf vilkårene pkt. 6.1.1. Dette er et selvstendig vilkår for dekning, og det blir da ikke avgjørende om skaden anses som "plutselig". Selv om svikt i varmeveksleren anses som "ytre årsak", så vil ikke følgeskadene i form av tæring (irr etc.) i rør oppstå "plutselig" i vilkårenes forstand.

Dersom skadene skulle anses dekket på forsikringen, så må det trekkes flere egenandeler.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket er ansvarlig for skade på kommunens vannanlegg under tingsforsikringen.

Partene er enige om at både varmeveksleren i varmepumpen og vannanlegget i den kommunale svømmehallen er omfattet av AVTALEVILKÅR P 813 KOMMUNE, jf. pkt. 2.0. Sikrede har imidlertid opplyst at leverandøren har tatt ansvar for utbedring av selve varmepumpen. Saken dreier seg derfor om skaden på røranlegget.

Sikredes forsikring omfatter "Plutselig og uforutsett fysisk skade med ytre årsak, som rammer eller medfører tap av forsikrede ting".

Ordet plutselig betyr i utgangspunktet "momentant". Det kan imidlertid også bety "over natten". Lagmannsretten la i LG-2016-148681, jf. også LH-2023-848, til grunn at plutselig betyr at "noe skjer raskt i motsetning til hendelser som utvikler seg over tid, men formuleringen sier ikke noe om hvor raskt hendelsen må utvikle seg". I LA-2020-186926 kom lagmannsretten til at "skaden – i form av frostsprengning av flis som åpnet bygningen for vanninntrengning – oppsto i løpet av noen timer og innenfor et døgn". Skaden anses da å være "plutselig", men dette angir ikke hvor lang tid som kan aksepteres før man ikke lenger regner skaden som plutselig. Langvarig nemndspraksis har lagt til grunn at skader som utvikler seg gjennom én dag eller 12–13 timer er "plutselig", men ikke skader som utvikler seg over lengre tid, jf. f.eks. FinKN 2017-375, 2019-1006 og 2020-640. LH-2023-848 legger "dette til grunn" uten at spørsmålet kom på spissen i saken.

Ut fra rettskildebildet legger nemnda til grunn at kriteriet plutselig refererer til en tidsperiode på 12–13 timer, jf. også FinKN 2023-709.

Det er fremlagt en skaderapport og et skadenotat som begge konkluderer med at skaden ved rørsystemet skyldtes produktfeil i varmeveksleren i en varmepumpe. Skaderapporten angir:

Hva forårsaket skaden, og hvorfor?

Det er en produktfeil i varmeveksler i CO2 varmepumpe, levert av [...] har forårsaket skaden.

Skadenotatet uttaler:

Skadeårsak:

- Brudd på overhetingsveksleren fra 2020, mest sannsynlig som følge av produktfeil.
- Veksleren er en del av varmepumpeanlegget som har en lukket rørkrets med kjølemedium/CO2 under høyt trykk. Dette forvillet seg inn i rørsystemet for drikkevann/dusj.

Skaderapporten har videre følgende bemerkninger:

Skadeomfang

Bytte alt av røranlegg fra varmpumpe i 3.etasje/tak og ut til garderober i 1 og 2.etasje. 40 mm transportrør og 12 mm rør til vasker og dusjhoder (ca 500 meter med rør totalt). 4 stk 400 liter varmtvannstanker er ødelagte. 25 blandebatteier og dusjhoder i garderober er ødelagte.

(..)

Oppsummering

Skaden ble oppdaget ca 10 mars 2022. Leverandøren av varmeveksler ([...]) ble så kontaktet

Det ble først oppdaget grønnskjær i dusjanelgget i desember 2022, men det ble ikke meldt inn umiddelbart da.

Anlegget, (varmeanlegg/forbruksvann ble levert fra leverandør [...]) i 2020/21

Tappeanlegget er nytt fra teknisk rom på tak til teknisk rom i svømmehall.

Varmeveksler med kretser ligger i 3.etasje/tak (trykksatt Co2). Kretsen skal være tett, men det har vært en lekkasje inni varmeveksler. Som et resultat av dette har det blitt dyttet Co2 i forbruksvannet. Det har kommet Co2 i hele anlegget. Dermed har det oppstått kobberoksidering (erosjon).

Ytterligere forklaringer av skaden er inntatt ved siden av bildene i skaderapporten, herunder s. 10, 11 og 13 av 26:

Type beredere. 4 stk Beredere (400 liter)er ødelagt innvendig (korrodert) som følge av Co2 lekkasje.

(..)

Co2 vann har tæret på rør og beredere i kjeller.

(..)

Tydlige tegn til erosjon som følge av Co2 i rørsystem.

Fra notatet hitsettes:

Skadeomfang og utbedring:

- Overhetingsveksleren med tilhørende kjølemedium.

Byttes ut med nytt.

- Irr i 500 meter rør, 25 dusjhoder og blandebatterier, 4 stk beredere, div pumper osv.

Innvendig rens eller utskifting med nytt. Bør kartlegges, avveies kost/nytte.

- Om lag 10 stk lekkasjer på røranlegget som følge av innvendig tæring.

Lokale reparasjoner eller utskifting med nytt. Bør kartlegges, tilstandskontroll.

- Innmeldt kostnadsramme, 1,5-2 mill eks mva.

Ifølge rapporten og notatet er det påvist en skade i selve varme/overhetingsveksleren som førte til skade i rørsystemet.

Skaden i selve veksleren oppsto pga. produktfeil. Produktfeil er en typisk "indre svikt" og ikke en ytre årsak slik vilkåret forutsetter. Denne skaden er derfor ikke omfattet av forsikringen.

Skaden i veksleren medførte lekkasje av CO2 inn i rørsystemet. Sikrede anfører at skaden gjelder selve bruddet, og at dette skjer "plutselig". Begrepet skade betyr negativ fysisk innvirkning på det forsikrede objektet, her rørsystemet. Et brudd oppstår når materialet i røret sprekker slik at det som er inne i røret kan lekke ut. Men den negative fysiske innvirkningen på røret begynte i denne saken da lekkasjen påførte rørene korrosjon eller irr. Korrosjon er oppløsning av metallisk materiale pga. spontane elektrokjemiske reaksjoner. En slik oppløsning av materialet er en negativ

fysisk innvirkning på røret og dermed en "skade" i vilkårenes forstand. Når oppløsningen har pågått lenge nok, fører den til brudd i form av lekkasje. Bruddet blir derfor her en skadevirkning, men ikke starten på selve skaden.

De fremlagte rapportene tilsier at lekkasjen av CO₂ startet i desember 2022, mens det i mars 2023 ble observert at korrosjonen blant annet hadde manifestert seg i form av lekkasjer i rørene. Det er uklart for nemnda når korrosjonen begynte, men korrosjon er som nevnt en oppløsning av materialet som typisk foregår over tid. Det er ikke fremlagt informasjon som tilsier at korrosjonen oppsto i løpet av 12–13 timer. Skaden er i så fall ikke plutselig.

Sikrede anfører at begrepet plutselig må sees i forhold til anleggets levetid. Nemnda kan ikke se noe grunnlag for å tolke ordlyden på denne måten.

Nemnda kan for øvrig heller ikke se at lekkasje fra varmeveksleren kan regnes som en ytre årsak i forhold til skaden på røret fordi varmeveksleren må regnes som en del av hele røropplegget.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Merete Anita Utgård (bransjerepresentant) og Johannes Straume (næringsrepresentant).